

**DE OSTRACO QUOD REVALIAE
IN MUSEO PROVINCIALI SERVATUR**

SCRIPSIT

C. VILHELMSON

TARTU 1926

Druck von C. Mattiesen, Dorpat.

Ostracon, quod hic primum editur, anno 1891 in insula Elephantine sub lapide quodam in lucem protractum, a Petro Zoëge v. Manteuffel anno 1907 museo provinciali Revalensi donatum est, ubi nunc asservatur. Exhibet duas apochas, quarum altera conscripta est anno imperatoris Traiani 15, p. Chr. n. 113 ad Bienchim lintearium, cui exactoris scriba pecuniam pro chironaxio, i. e. tributo annuo opificum, acceptam testatur. In altera, manu diversa ad Polmium quendam conscripta, nulla mentio fit rei, pro qua pecunia solvitur, ac ne dies quidem apochae adscriptus est. Praeter id, quod hic pròdit, atque unum a Wilcken in libro, qui „Griechische Ostraka“ inscribitur, editum¹⁾ nullum adhuc ostracon inventum esse videtur, cuius superficies adversa duas apochas contineat. Pars autem ostraci aversa, vasis interior, aequis spatiis intermissos sulcos exhibet neque idcirco ad inscribendum litteris idonea erat.

Quae in ostraco leguntur, haec sunt:

Διέγ(ραψεν) Βυήγγις Ἰεμούθου μη(τρὸς)
 Τελαῦρεως χειρω(ναξίου) λι(νύφων) βυσ(σουργῶν) Ἐλεφ(αντίνης) ιδ\|
 ἀργ(υρίου) δραχ(μᾶς) δώδεκα || β. Διὰ Λεόνου (sic)
 γραμμα(τέως) ἶε Τραιανοῦ Καίσαρος
 τοῦ κυρίου Φαῶ(φι) κα

Manu altera :

Πόλιμος Καλὸς Πασήμεως δι(ὰ)
 Παχομπροητέμωνος γραμμα(τέως)
 δραχ(μᾶς) δόδωκα (sic) || β.

Versio.

Solvit Bienchis Jemuthae f. matris Telayris chironaxii qui byssina conficiunt linteariorum Elephantinae anni XIV drachmas argenti duodecim. Per scribam Leonem anno XV domini Caesaris Traiani, Phaophi d. XXI.

1) Wilcken, Gr. Ostr. nr. nr. 630. 886.

Polmios Calos Pasemis f. per scribam Pachompretemonem drachmas duodecim.

Cum propter brevitatem in ostracis adhuc editis apochas inferiori affines non facile invenias, superior conscripta est ad apocharum exemplum illa aetate in insula Elephantine usitatum¹⁾.

Quae in linea prima verbum *διέγραψεν* per compendium scriptum sequuntur nomina in papyris et ostracis passim inveniuntur praeter adhuc inauditum Telayris. Tesayris et Teseyris

quidem, per σ scripta, haud raro occurrunt neque tamen dubitari potest, quin hoc loco nomen per λ scriptum exstet, longe enim alio ductu ac λ in ostraco σ exaratur.

Ex ostracis affinibus apparet litteras, quae post vocem *χειρωναξίον* leguntur, artificium significare, cui tributum impositum erat. λ litteras superducta linea transversa initium esse vocis *λωύφων* per compendium scriptae et ex ostraco nr. 23 a Wilcken edito²⁾ et ipso contextu luculenter patet. Sequentia difficilia sunt lectu, nam atramentum hoc loco dilutum est, ut litterae

1) Wilcken, l. c. I. p. 120, 3ab.

2) Wilcken l. c. II p. 7.

evanuerint fere. Tamen, si accuratius locum inspexeris, βυσσ litteras invenies. Supplementum praebet papyrus Tebtuensis nr. 5, ubi passim una cum linteariis βυσσοουργοί commemorantur. Cum inter ostraci voces λινύφων et βυσσοουργῶν nullum particulae coniunctivae exstet vestigium, concludendum est non duo diversa sed unum tantum hoc loco commemorari artificium vocemque βυσσοουργῶν priori additum esse ad id genus artis linteariae significandum, quod Bienchis noster profitetur. Hac interpretatione admissa non iam dubitari potest, quin byssus nihil aliud sit nisi genus quoddam linteorum, id quod inter plerosque viros doctos constat, a nonnullis tamen nondum pro certo habetur¹⁾.

Tributum Bienchi impositum, duodecim drachmas dico, idem esse videtur, quod ab omnibus linteariis quotannis pendebatur. Nam ille quoque lintearius, qui in ostraco supra allato commemoratur, pro anno p. Chr. n. 71 duodecim drachmarum tributum solvit, satis autem papyrorum et ostracorum testimonio patefactum est eandem artem profitentes eandem pecuniam pensitasse. Est enim chironaxium tributum opificibus pro licentia artis exercendae impositum, nulla quaestus ratione habita²⁾.

De scribis, qui, ut noster, exactoris munere funguntur suoque nomine pecuniam acceptam testantur, cf. Wilcken l. c. p. 618. Scribae nomen mirum in modum per casum genetivum in Λέονου figuram exit, nisi forte nominativum nescio quod inauditum Λέονος ponendum putas. Eiusmodi nominum usitatorum metaplasmata exempla, quantum scio, in papyris et ostracis inveniri non solent³⁾.

Duodecim drachmas, quae in altera apocha, priori subscripta, leguntur, tributum aliquod esse scribae commemoratione verisimile fit.

Πολμίου et Παχομπροητέμωνος nomina nusquam alibi reperiuntur. Alterum haud scio an pro Πόλλιος aut Πολέμιος vitiose scriptum sit, alteri simile est Παχομπροητης, quod exstat in ostraco Berolinensi a. P. Viereck nuper edito⁴⁾.

1) cf. Olck s. v. byssus in Pauly-Wissowa, Realenzykl.

2) Wilcken, l. c. I p. 321 sequ., Grundzüge u. Chrestom. d. Papyruskunde I, p. 188.

3) cf. quae E. Mayser, Grammat. d. griech. Papyri aus d. Ptolemäerzeit p. 285 affert exempla.

4) P. Viereck, Ostraka aus Brüssel u. Berlin nr. 35.

δόδοκα pro *δώδεκα* in linea infima per litterarum attractionem vel assimulationem scriptum est, cuius in papyris nonnusquam inveniuntur exempla ¹⁾).

---

1) cf. *ἐπιτόδοκα*, *ἀπετώδοκα* pro *ἐπιδέδοκα*, *ἀποδέδοκα* in pap. Lond. I p. 38, 2 et 41, 100, quae affert Mayser l. c. p. 149.